

АУДИТТИН ЭЛ АРАЛЫК СТАНДАРТЫ 705 (КАЙРА КАРАЛГАН)

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУНДАГЫ МОДИФИКАЦИЯЛАНГАН ПИКИР

(2016-жылдын 15-декабрында же андан кийин аяктаган мезгил үчүн
финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет)

МАЗМУНУ

	Пункттар
Киришүү	
Ушул стандартты колдонуу чөйрөсү	1
Модификацияланган пикирдин түрлөрү	2
Күчүнө кирүү күнү	3
Максаты	4
Аныктамалар	5
Талаптар	
Аудитордун модификацияланган пикирин билдирүүнү талап кылган жагдайлар	6
Аудитордун модификацияланган пикиринин түрүн аныктоо.....	7–15
Модификацияланган учурда аудитордун корутундусунун формасы жана мазмуну.....	16–29
Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүү.....	30
Пайдалануу боюнча колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар	
Модификацияланган пикирдин түрлөрү	A1
Аудитордун модификацияланган пикирин билдирүүнү талап кылган жагдайлар	A2–A12
Аудитордун модификацияланган пикиринин түрүн аныктоо.....	A13–A16
Аудитордун пикири модификацияланган учурдагы аудитордун корутундусунун формасы жана мазмуну	A17–A26
Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүү	A27

Тиркеме. Модификацияланган пикирди камтыган аудитордун
корутундуларынын мисалдары

Аудиттин эл аралык стандарты (АЭС) 705 (кайра каралган) “*Көз карандысыз аудитордун корутундусундагы модификацияланган пикир*” АЭС 200 “*Көз карандысыз аудитордун негизги максаттары жана Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык аудитти жүргүзүү*” менен бирге каралышы керек.

Кириш сөз

Бул стандарттын колдонуу чөйрөсү

1. Бул Аудиттин эл аралык стандарты (АЭС) аудитордун тиешелүү корутунду берүү милдетин АЭС 700гө (кайра каралган)¹ ылайык пикир түзүүдө финансылык отчеттуулук боюнча модификацияланган пикир зарыл деген тыянакка келген жагдайларда аныктайт. Ошондой эле бул АЭС аудитордун модификацияланган пикирди билдирүүсү аудитордун корутундусунун формасына жана мазмунуна кандай таасир этери каралат. Бардык учурларда бул АЭС 700 (кайра каралган) отчеттуулуктун талаптарына карата колдонулат жана бул Стандарттын талаптарына ылайык түздөн-түз каралбаса же оңдолбосо, бул талаптарды кайталабайт.

Модификацияланган пикирдин түрлөрү

2. Бул стандарт модификацияланган пикирдин үч түрүн аныктайт, атап айтканда: коюлган шарты бар пикир, терс пикир жана пикирди билдирүүдөн баш тартуу. Модификацияланган пикирдин кайсы түрү ылайыктуу экенине байланыштуу чечим төмөнкүлөргө жараша болот:
  - (a) модификацияланган пикирди туудурган маселе, башкача айтканда, финансылык отчеттуулуктарда олуттуу бурмалоолор барбы же талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эмес болсо, мындай олуттуу бурмалоолордун болушу мүмкүнбү; жана
  - (b) аудитордун финансылык отчеттуулук үчүн мындай маселенин кесепеттеринин баарын камтыгандыгы же мүмкүн болгон кесепеттери жөнүндө ой жүгүртүүсү (A1-пунктту караңыз).

Күчүнө кирүү күнү

3. Ушул стандарт 2016-жылдын 15-декабрында же андан кийин аяктаган мезгил үчүн финансылык отчеттуулуктун аудитине карата күчүнө кирет.

Максаты

4. Аудитордун максаты финансылык отчеттуулук боюнча тийиштүү түрдө модификацияланган пикирди билдирүү болуп саналат, ал төмөнкү учурларда зарыл:

---

¹ АЭС 700 (кайра каралган), “*Финансылык отчеттуулук жөнүндө пикирди калыптандыруу жана корутунду түзүү*”

- (a) алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор бүтүндөй алганда финансылык отчеттуулук олуттуу бурмаланган деген тыянакка келсе; же
- (b) аудитор бүтүндөй алганда финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолор жок деген тыянак чыгаруу үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаса.

Аныктамалар

- 5. Аудиттин эл аралык стандарттарынын максаттары үчүн төмөнкүдөй терминдер төмөндө келтирилген мааниге ээ:
  - (a) баарын камтыган – Талаптагыдай жетишүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинен улам, эгерде булар бар болсо, бурмалоолордун финансылык отчеттуулукка тийгизүүчү таасирин же бурмалоолордун финансылык отчеттуулукка ыктымалдуу таасирин сүрөттөө үчүн бурмалоолорго карата колдонулган термин. Финансылык отчеттуулукка көрсөтүлүүчү таасирлер баарын камтыган деп эсептелет, эгерде, аудитордун ой жүгүртүүсү боюнча, ал:
    - (i) финансылык отчеттуулуктун айрым элементтери, эсептери же беренелери менен чектелбесе;
    - (ii) эгерде таасир айрым элементтер менен чектелген болсо, финансылык отчеттуулуктун кыйла бөлүгүн козгосо же козгошу мүмкүн болсо; же
    - (iii) маалыматты ачып көрсөтүү жагынан финансылык отчеттуулукту пайдалануучулар түшүнүшү үчүн негизги мааниге ээ болсо.
  - (b) модификацияланган пикир – финансылык отчеттуулук боюнча коюлган шарты бар пикир, терс пикир же пикирди билдирүүдөн баш тартуу.

Талаптар

Аудитордун модификацияланган пикирин талап кылган жагдайлар

- 6. Аудитор аудитордук корутундуда модификацияланган пикирин билдирүүгө тийиш:
  - (a) алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор бүтүндөй алганда финансылык отчеттуулук олуттуу бурмаланган деген тыянакка келет (A2-A7-пункттарды караңыз); же
  - (b) аудитор бүтүндөй алганда финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолор жок деген тыянак чыгаруу үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаса (A8-A12-

пункттарды караңыз).

Аудитордун модификацияланган пикиринин түрүн аныктоо

Коюлган шарты бар пикир

7. Аудитор коюлган шарты бар пикирин төмөнкү учурларда билдирет:
  - (а) аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алгандан кийин, бурмалоолор жекече же жалпысынан финансылык отчеттуулук үчүн олуттуу, бирок баарын камтыган эмес деген тыянакка келет; же
  - (б) аудитор өз пикирин ырастоо үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаса, бирок аныкталбаган бурмалоолордун финансылык отчеттуулукка мүмкүн болуучу таасири олуттуу болушу мүмкүн, бирок баарын камтыган эмес деген тыянакка келсе.

Терс пикир

8. Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алгандан кийин, аудитор өз алдынча же жалпысынан бурмалоолор финансылык отчеттуулукка олуттуу жана баарын камтыган деген тыянакка келсе, аудитор терс корутунду билдирүүгө милдеттүү.

Пикирди билдирүүдөн баш тартуу

9. Аудитор өз пикирин ырастоо үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаган учурда корутунду берүүдөн баш тартат жана аныкталбаган бурмалоолордун финансылык отчеттуулугуна мүмкүн болуучу таасири, эгерде бар болсо, олуттуу да, баарын камтыган да болушу мүмкүн деген тыянакка келет.
10. Бир нече айкын эместикти камтыган өзгөчө сейрек учурларда аудитор ар бир айкын эместик боюнча жетиштүү аудитордук далилдер алынганына карабастан, финансылык отчеттуулук боюнча корутунду түзүү мүмкүн эмес деген тыянакка келсе, айкын эместиктердин потенциалдуу өз ара аракетинен жана алардын финансылык отчеттуулукка мүмкүн болгон жыйындылык таасиринен улам аудитор корутунду берүүдөн баш тартат.

Аудитор тапшырманы кабыл алгандан кийин жетекчилик тарабынан киргизилген чектөөлөрдүн натыйжасында талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктын кесепеттери

11. Эгерде тапшырманы кабыл алгандан кийин аудитор жетекчилик аудиттин көлөмүнө чектөө киргизгендигин билсе, бул аудитордун пикири боюнча, финансылык отчеттуулук боюнча коюлган шарты бар пикирин билдирүүнү же пикирин билдирүүдөн баш тартууну

талап кылса, аудитор жетекчиликтен чектөөлөрдү алып салууну талап кылууга тийиш.

12. Эгерде жетекчилик ушул стандарттын 11-пунктундагы чектөөнү алып салуудан баш тартса, аудитор, эгерде корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын бардыгы ишкананы башкарууга тартылган учурлардан тышкары² учурларда, корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга кайрылып, жетиштүү аудитордук далилдерди алуу үчүн альтернативдик жол-жоболорду аткаруу мүмкүндүгүн аныктоого тийиш.
13. Эгерде аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаса, аудитор төмөнкүдөй жолдор менен кесепеттерди аныкташы керек:
  - (a) эгерде аудитор аныкталбаган бурмалоолордун (эгер бар болсо) финансылык отчетко мүмкүн болуучу таасири олуттуу бирок баарын камтыган эмес болушу мүмкүн деген тыянакка келсе, аудитор коюлган шарты бар пикирин билдирүүгө тийиш; же
  - (b) эгерде аудитор аныкталбаган бурмалоолордун (эгер бар болсо) финансылык отчетко мүмкүн болуучу таасири олуттуу да, жана баарын камтыган да болушу мүмкүн деген тыянакка келсе, коюлган шарты бар пикир жагдайдын олуттуулугун көрсөтүү үчүн жетишсиз болуп калат, аудитор:
    - (i) эгерде колдонуудагы мыйзамдарга же ченемдик укуктук актыларга ылайык аудит жүргүзүү максатка ылайыктуу жана мүмкүн болсо, аудит жүргүзүүдөн баш тартуу (A13-пунктту караңыз);
    - (ii) эгерде аудитордун корутундусуна чейин аудиттен баш тартуу мүмкүн болбосо же ишке ашпай турган болсо, анда финансылык отчеттуулук боюнча пикир берүүдөн баш тартуу (A14-пунктту караңыз).
14. Эгерде аудитор 13(b) (i)-пунктунда каралгандай аудит жүргүзүүдөн баш тартса, аудитор адегенде корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга аудитте аныкталган, модификацияланган пикирге негиз боло турган бурмалоолорго байланыштуу жагдайлар жөнүндө маалымдайт. (A15-пунктту караңыз).

² АЭС 260 (кайра каралган), “Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен маалыматтык өз ара аракеттенүү”, 13-пункт

*Терс пикирди билдирүүгө же пикирди билдирүүдөн баш тартууга
байланышкан башка маселелер*

15. Аудитор терс пикирди билдирүүнү зарыл деп эсептегенде же бүтүндөй финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартса, аудитордун отчету ошондой эле финансылык отчеттуулуктун ошол эле негиздерине ылайык конкреттүү финансылык отчет боюнча же бир же бир нече айрым пункттар, пункттардын топтору, же линиялар же финансылык отчеттуулуктун пункттары боюнча модификацияланбаган пикирди камтыбашы керек. Мындай модификацияланбаган пикир ошол эле отчетко киргизүү,³ мындай жагдайларда, аудитордун терс корутундусуна же бүтүндөй финансылык отчеттуулук боюнча пикирден баш тартууга карама-каршы келмек (А16- пунктту караңыз).

Аудитордун пикири модификацияланган учурда аудитордун корутундусунун формасы жана мазмуну

Аудитордун пикири

16. Аудитор модификацияланган пикирин билдиргенде, ал өзүнүн пикири айтылган бөлүмдүн аталышын колдонушу керек, тиешелүү түрдө «Коюлган шарты бар пикир», «Терс пикир» же «Пикирди билдирүүдөн баш тартуу» (А17-А19-пункттарды караңыз).

Коюлган шарты бар пикир

17. Финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоосунан улам аудитор коюлган шарты бар пикирди билдиргенде, анын пикири боюнча, “Коюлган шарты бар пикир билдирүү үчүн негиздин” бөлүмүндө баяндалган маселеден же маселелерден башка төмөндөгүлөрдү көрсөтөт:
- (а) Эгерде отчеттуулук ишенимдүү берүү концепциясына ылайык түзүлсө, тиркелген финансылык отчеттуулук [...] [финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуп жаткан концепциясына] ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет); же
  - (б) Отчеттуулукту шайкештик концепциясына ылайык түзүүдө тиркелген финансылык отчеттуулук бардык олуттуу мамилелерде [финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуп жаткан концепциясына] ылайык даярдалган.

---

³ АЭС 805 (кайра каралган), “Финансылык отчеттуулуктун өзүнчө отчетторунун жана финансылык отчеттуулуктун конкреттүү элементтеринин, эсептеринин же беренелеринин аудитинин өзгөчөлүктөрү” аудитор финансылык отчеттуулуктун бир же бир нече айрым элементтери, эсептери же беренелери боюнча өзүнчө пикир билдирүүгө тартылган жагдайларды жөнгө салат.

Эгерде модификация талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан келип чыкса, аудитор модификацияланган пикирди билдирүү үчүн тиешелүү формулировканы колдонушу керек: “жагдай(лар)дын мүмкүн болуучу кесепеттерин эске албаганда...” (A20 - пунктту караңыз).

Терс пикир

18. Аудитор терс корутунду бергенде, ал аудитордун пикири боюнча, «Терс пикир үчүн негиздер» бөлүмүндө аныкталган жагдайдын же жагдайлардын маанилүүлүгүнөн улам:
  - (a) Эгерде отчеттуулук ишенимдүү берүү концепциясына ылайык түзүлсө, тиркелген финансылык отчеттуулук [...] [финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуп жаткан концепциясына ылайык туура чагылдырбайт берилбейт (же анык жана ишенимдүү түшүнүк бербейт); же
  - (b) Эгер отчеттуулук шайкештик концепциясына ылайык түзүлсө, тиркелген финансылык отчеттуулук бардык олуттуу мамилелерде [финансылык отчеттуулукту даярдоонун колдонулуп жаткан концепциясына] ылайык даярдалган эмес.

Пикирди билдирүүдөн баш тартуу

19. Эгерде аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан пикир билдирүүдөн баш тартканда, аудитор төмөнкүлөргө милдеттүү:
  - (a) тиркелген финансылык отчеттуулук боюнча өз пикирин билдирбестигин билдирүүгө;
  - (b) пикир билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер бөлүмүндө аныкталган жагдайдын же жагдайлардын маанилүүлүгүнөн улам, ал финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирин ырастоо үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгын көрсөтүү; же
  - (c) АЭС 700 (Кайра каралган) 24(b)-пунктуна ылайык талап кылынган редакцияны өзгөртүү, анда финансылык отчеттуулукту аудиттен өткөрүүгө аудитор тартылгандыгын көрсөтүү менен финансылык отчеттуулук аудиттен өткөрүлгөндүгүн билдирүү.

Пикир билдирүү үчүн негиздер

20. Аудитор финансылык отчеттуулук боюнча модификацияланган пикирди билдиргенде, аудитор АЭС 700 (кайра каралган) камтылууга тийиш болгон кээ бир элементтерден тышкары (A21-пункттун караңыз) төмөндөгүлөрдү аткарат:

- (a) АЭС 700 (кайра каралган) 28-пунктунда талап кылынган “Пикир билдирүү үчүн негиздер” аталышын жагдайга жараша “Коюлган шарты бар пикир үчүн негиздер”, “Терс пикир үчүн негиздер” же “Пикирден баш тартуу үчүн негиздер”; жана
  - (b) ушул бөлүмгө өзгөртүлгөн корутундуга негиз болгон жагдайлардын сыпаттамасын камтууга.
21. Финансылык отчеттуулукта айрым суммаларга байланыштуу финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо болгон учурда (анын ичинде финансылык отчеттуулукка эскертүүлөрдөгү сандык ачып көрсөтүүлөр), эгерде ишке ашыруу мүмкүн болбосо, аудитор “Пикир билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө финансылык натыйжанын сыпаттамасын жана сандык баасын камтыйт. Эгерде финансылык таасирди сандык баалоо мүмкүн болбосо, аудитор муну ушул бөлүмдө көрсөтүшү керек (А22-пункттун караңыз).
22. Тексттик маалыматты ачып көрсөтүүгө байланыштуу финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо бар болсо, аудитор «Пикир билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө ачып көрсөтүүлөр кандайча бурмалангандыгы жөнүндө түшүндүрмөлөрдү камтышы керек.
23. Тиешелүү маалыматтын ачыкка чыгарылбагандыгынан улам финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо бар болсо, аудитор төмөнкүлөргө милдеттүү:
- (a) корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен мындай ачыкка чыгарбоо маселесин талкуулоо;
  - (b) «Пикир билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө жетишпеген маалыматтын мүнөзүн көрсөтүү; жана
  - (c) эгерде мыйзам же ченемдик укуктук актылар тарабынан тыюу салынбаса, бул ишке ашырылууга мүмкүн болгон шартта жана аудитор ачып көрсөтүлбөгөн маалымат боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алган шартта, ачып көрсөтүлбөгөн маалыматты камтууга тийиш (А23-пункттун караңыз).
24. Эгерде модификацияланган пикир талаптагыдай жетиштүү ылайыктуу аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинин натыйжасы болсо, аудитор «Пикир билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө бул мүмкүн эместигинин себептерин көрсөтүүсү керек.
25. Эгерде аудитор коюлган шарты бар пикир же терс пикир билдирсе, ал АЭС 700 (кайра каралган) 28(d) пунктунда талап кылынган аудитордун пикирин негиздөө үчүн жагдайга жараша “коюлган шарты бар” же “терс” деген сөздөрдү кошуу менен, алынган аудитордук далилдер талаптагыдай жетиштүү жана ылайыктуубу деген билдирүүнү оңдоп-

түзөө керек.

26. Эгерде аудитор финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартса, аудитордун корутундусу АЭС 700 (кайра каралган) 28(b) жана 28(d)-пункттарында талап кылынган элементтерди камтыбашы керек. Бул элементтерге төмөнкүлөр кирет:
- (a) аудитордун жоопкерчилигин сүрөттөгөн аудитордук корутундунун бөлүгүнө шилтеме; жана
  - (b) алынган талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдер аудитордун пикир билдирүүсү үчүн негиз болуп бере алабы же жокпу деген билдирүү.
27. Эгерде аудитор терс пикир билдирсе да, же финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартса да, аудитор Пикир билдирүү үчүн негиздер бөлүмүндө аудиторго белгилүү болгон, модификацияланган пикир билдирүүгө негиз болуучу башка маселелерге тиешелүү жагдайларды жана ага байланыштуу кесепеттерди ачып көрсөтүшү керек (A24-пунктту караңыз).

Аудитор финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартканда финансылык отчеттуулуктун аудитин жүргүзүү боюнча аудитордун милдеттеринин сүрөттөлүшү

28. Эгерде аудитор талаптагыдай жетиштүү тиешелүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан, финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартса, аудитор АЭС 700дүн (кайра каралган) 39-41-пункттарында талап кылынган аудитордун жоопкерчилигинин сыпаттамасын төмөндөгүлөрдү гана камтуу үчүн оңдоп-түзөө керек. (A25–пунктту караңыз):
- (a) аудитордун жоопкерчилиги Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык ишкананын финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү жана аудитордун корутундусун берүү жөнүндө билдирүү;
  - (b) бирок, “Пикир билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер” бөлүмүндө баяндалган жагдайдан же жагдайлардан улам аудитор финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирин билдирүүсү үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгынын көрсөткүчү; жана
  - (c) АЭС 700дүн (кайра каралган) 28(c)-пунктуна ылайык аудитордун көз карандысыздыгы жана башка этикалык жоопкерчиликтери жөнүндө билдирүү.

Финансылык отчет боюнча аудитордун пикир билдирүүдөн баш тартуусуна байланыштуу өзгөчөлүктөр

29. Эгерде мыйзам же жобо менен талап кылынбаса, аудитор

финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартканда, аудитордун корутундусунда АЭС 701⁴ ылайык Аудит негизги маселелери бөлүмү же АЭС 720⁵ (кайра каралган) ылайык Башка маалыматтар бөлүмү камтылбашы керек (А26–пункту караңыз).

Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүү

30. Аудитор аудитордун корутундусунда модификацияланган пикирди билдирүүгө ниеттенген учурда, аудитор корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга сунушталган модификацияга алып келген жагдайларды жана модификациянын текстин билдирүүгө тийиш (А27-пунктту караңыз).

***

Пайдалануу боюнча колдонмо жана башка түшүндүрмө материалдар

Модификацияланган пикирдин түрлөрү (2-пунктту караңыз)

- А1. Төмөнкү мисалда модификацияланган пикирди билдирүүгө негиз болгон жагдайдын мүнөзү жөнүндө аудитордун ой жүгүртүүсү жана ошол жагдайдын финансылык отчеттуулукка тийгизген таасиринин (анын ичинде потенциалдуу) баарын камтыган мүнөзү айтылган пикирдин түрүн кантип аныктай турганына мисалдар келтирилген.

Модификацияланган пикир билдирүүгө түрткү болгон жагдайлардын мүнөзү	Финансылык отчетко таасирдин (анын ичинде потенциалдуу) баарын камтыган мүнөзүнө карата аудитордун ой жүгүртүүсү	
	Маанилүү, бирок баарын камтыган эмес	Маанилүү жана баарын камтыган
Финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолор камтылган	Коюлган шарты бар пикир	Терс пикир
Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгы	Коюлган шарты бар пикир	Терс пикир

⁴ АЭС 701, “Аудитордук корутундуда аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымдоо”, 11–13-пункттар

⁵ АЭС 720 (кайра каралган), “Аудитордун башка маалыматка тиешелүү милдеттери”, А54-пункт

Аудитордун модификацияланган пикирин талап кылган жагдайлар

Маанилүү бурмалоолордун мүнөзү (б(а)-пунктту караңыз)

- А2. АЭС 700 (кайра каралган) аудитордон финансылык отчеттуулук боюнча пикир түзүү үчүн бүтүндөй финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолордун жок экендигине акылга сыярлык ишеним камсыз кылынгандыгы жөнүндө тыянак чыгарууну талап кылат. Бул тыянак аудитордун финансылык отчеттуулуктагы оңдолбогон бурмалоолорго⁶ берген баасын, эгерде бар болсо, АЭС 450⁷ ылайык эске алат.
- А3. АЭС 450 бурмалоону финансылык отчеттуулуктун беренесинин отчеттуулукта көрсөтүлгөн өлчөмү, классификациясы, көрсөтүүсү же ачып көрсөтүүсү менен финансылык отчеттуулуктун колдонулуп жаткан концепциясы талап кылган өлчөмдүн, классификациянын, берүүнүн же ачып көрсөтүүнүн ортосундагы айырма катары аныктайт. Демек, финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоо төмөнкүлөргө байланыштуу келип чыгышы мүмкүн:
- (a) тандалган эсеп саясатынын ылайыктуулугу;
  - (b) тандалган эсеп саясатын колдонуу; же
  - (c) финансылык отчеттуулукта ачып көрсөтүлгөн маалыматтын ылайыктуулугу же адекваттуулугу.

Тандалган эсеп саясатынын тиешелүү мүнөзү

- А4. Жетекчилик тарабынан тандалып алынган эсеп саясатынын ылайыктуулугуна карата финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолор келип чыгышы мүмкүн, мисалы:
- (a) тандалган эсеп саясаты колдонулуп жаткан финансылык отчеттуулуктун концепциясына карама-каршы келсе;
  - (b) финансылык отчеттуулук финансылык абал жөнүндө отчеттун, жыйынды кирешелер жөнүндө отчеттун, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттун же акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттун олуттуу беренелерине тиешелүү эсеп саясатын туура чагылдырбаса; же
  - (c) финансылык отчеттуулук аларды ишенимдүү берүүгө жетишүү үчүн негизги операцияларды жана окуяларды адекваттуу түрдө көрсөтпөсө же ачып бербесе.

⁶ АЭС 700 (кайра каралган), 11-пункт

⁷ АЭС 450, “Аудиттин жүрүшүндө аныкталган бурмалоолорду баалоо”, 11-пункт

А5. Финансылык отчеттуулуктун концепциялары көбүнчө эсеп саясатындагы өзгөрүүлөрдү эсепке алуу жана ачып көрсөтүү талаптарын камтыйт. Ишкана мурда тандалган олуттуу эсеп саясатын өзгөрткөн учурда, эгерде ишкана ал талаптарды аткарбаса, финансылык отчеттуулук олуттуу бурмаланышы мүмкүн.

Тандалган эсеп саясатын колдонуу

А6. Тандалган эсеп саясатын колдонууга байланыштуу финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолор төмөнкү учурларда келип чыгышы мүмкүн:

- (a) жетекчилик тандалган эсепке алуу саясатын финансылык отчеттуулуктун концепциясына ылайык колдонбогондо, атап айтканда, жетекчилик тандалган эсеп саясатын отчеттук мезгилдер алмашканда, же ушуга окшош операцияларга жана окуяларга (колдонуу ырааттуулугуна) ырааттуу түрдө колдонбогондо; же
- (b) тандалган эсеп саясатын колдонуу ыкмасына байланыштуу (мисалы, колдонууда кокусунан ката кетируү).

Финансылык отчеттуулукта ачып көрсөтүлгөн маалыматтын тиешелүү мүнөзү же адекваттуулугу

А7. Финансылык отчеттуулуктагы ачып көрсөтүүнүн ылайыктуулугу же адекваттуулугу жагынан, финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмалоолору төмөнкү учурларда келип чыгышы мүмкүн:

- (a) финансылык отчеттуулук колдонулуп жаткан финансылык отчеттуулуктун концепциясынын талаптарына ылайык бардык ачып көрсөтүүлөрдү камтыбаса;
- (b) финансылык отчеттуулуктагы ачып көрсөтүүлөр финансылык отчеттуулуктун колдонулуп жаткан концепциясына ылайык берилбесе; же
- (c) финансылык отчеттуулуктун колдонулуп жаткан концепциясы тарабынан ачык талап кылынган ачып көрсөтүүлөрдөн тышкары, финансылык отчеттуулукту ишенимдүү берүү үчүн зарыл болгон ачып көрсөтүүнү камсыз кылбаса.

АЭС 450нүн А13а-пунктунда болушу мүмкүн болгон сапаттык мүнөздөгү ачып көрсөтүүлөрдүн олуттуу бурмалоолорунун башка мисалдары келтирилген.

Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинин мүнөзү (6(b)-пунктту кара)

А8. Аудитордун талаптагыдай жетиштүү, ылайыктуу аудитордук

далилдерди ала албашы (колдонуу чөйрөсүн чектөө деп да аталат) төмөндөгүлөрдөн келип чыгышы мүмкүн:

- (a) ишканадан көз каранды болбогон жагдайлар;
- (b) аудитордун ишинин мүнөзүнө же аткаруу мөөнөтүнө тиешелүү жагдайлар; же
- (c) жетекчилик тарабынан коюлган чектөөлөр.

A9. Эгерде аудитор альтернативдик жол-жоболорду аткаруу менен талаптагыдай жетиштүү, ылайыктуу аудитордук далилдерди ала алса, белгилүү бир жол-жобону аткарууга жөндөмсүздүк аудиттин көлөмүн чектөө болуп саналбайт. Эгерде бул мүмкүн болбосо, 7(b) жана 9-10-пункттардагы талаптар жагдайга жараша колдонулат. Жетекчилик тарабынан коюлган чектөөлөр аудитордун ак ниетсиз аракеттердин тобокелдиктерин баалоосу жана келишимди улантуу маселесин кароо сыяктуу аудит үчүн башка кесепеттерге алып келиши мүмкүн.

A10. Ишканадан көз каранды болбогон жагдайлардын мисалдарына төмөнкүлөр кирет:

- Ишканадагы бухгалтердик эсептин маалыматтары жок кылынган.
- Маанилүү компоненттин бухгалтердик маалыматтары мамлекеттик органдар тарабынан белгисиз мөөнөткө кармалып турат.

A11. Аудитордун ишинин мүнөзүнө же аткаруу мөөнөтүнө тиешелүү жагдайлардын мисалдары төмөнкүлөрдү камтыйт:

- ишкана ассоциацияланган ишкананы эсепке алуу үчүн үлүштүк катышуу методун колдонууга милдеттүү болсо жана аудитор үлүштүк катышуу методунун туура колдонулгандыгын баалоо үчүн анын финансылык маалыматы боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаса.
- аудитордун дайындоо мөөнөтү аудиторго инвентарлардын эсебине көзөмөлдү камсыз кылууга мүмкүндүк бербейт.
- аудитор олуттуу жол-жоболорду аткаруунун жалгыз өзү жетиштүү эмес жана ишкананын контролдоо системасы натыйжасыз деп чечет.

A12. Жетекчилик тарабынан аудиттин көлөмүн чектөөнүн натыйжасында талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинин мисалдарына төмөнкүлөр кирет:

- жетекчилик аудиторго запастарды эсепке алууну көзөмөлдөөгө мүмкүнчүлүк бербейт.

- жетекчилик аудиторго эсептин айрым калдыктарын тышкы ырастоону талап кылууга мүмкүнчүлүк бербейт.

Аудитордун модификацияланган пикир билдирүүсүнүн түрүн аныктоо

Аудитор келишимди кабыл алгандан кийин жетекчилик тарабынан коюлган чектөөлөрдүн натыйжасында талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктын кесепеттери (13(b)(i)–14 – пункттарды караңыз)

- A13. Аудит жүргүзүүдөн баш тартуунун максатка ылайыктуулугу аудиттин көлөмүнө чектөө киргизген учурда, тапшырманын аяктоо даражасына жараша болушу мүмкүн. Эгерде аудитор аудитти негизинен бүтүргөн болсо, аудитор мүмкүн болушунча ишти аягына чыгарууну чечиши мүмкүн, пикир билдирүүдөн баш тарта алат жана аудиттин көлөмүн чектөө боюнча түшүндүрмө берүүдөн баш тартуудан мурда “Пикир билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер” бөлүмүндө түшүндүрмө бере алат.
- A14. Кээ бир жагдайларда, эгерде мыйзам же ченемдик укуктук актылар боюнча аудитордон аудитордук тапшырманы улантууну талап кылса, аудиттен баш тартуу мүмкүн болбой калышы мүмкүн. Бул аудитор мамлекеттик сектордун ишканаларынын финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүүгө тартылган учурда мүмкүн болот. Бул ошондой эле аудитор белгилүү бир мезгилге финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн тартылган же белгилүү бир мөөнөткө дайындалган жана ал финансылык отчеттуулуктун аудити аяктаганга чейин же тиешелүүлүгүнө жараша көрсөтүлгөн мөөнөт аяктаганга чейин келишимден баш тартууга тыюу салынган юрисдикцияларда да болушу мүмкүн. Аудитор ошондой эле аудитордун корутундусуна “Башка маалыматтар”⁸ бөлүмүн киргизүү зарыл деп эсептей алат.
- A15. Аудитор аудиттин көлөмүнүн чектелүүсүнөн улам аудиттен баш тартуу зарыл деген тыянакка келгенде, аудитор кесиптик, укуктук же ченемдик талаптарга ылайык, жөнгө салуучу органдарга же ишканаланын ээлерине тапшырмадан баш тартууга байланыштуу жагдайлар жөнүндө маалымдоо талап кылынышы мүмкүн.

Терс пикирди билдирүүгө же пикирди билдирүүдөн баш тартууга байланыштуу башка маселелер (15–пунктту караңыз)

- A16. Төмөндө аудитордун терс пикирди билдирүүсүнө же пикирди билдирүүдөн баш тартууга шайкеш келген аудитордун корутундусун билдирген жагдайлардын мисалдары келтирилген:

---

⁸ АЭС 706 (кайра каралган), “Көз карандысыз аудитордун аудитордук корутундусундагы “Маанилүү маселелер” жана “Башка маалыматтар” бөлүмдөрү, А10-пункт

- финансылык отчеттуулуктун конкреттүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулук боюнча модификацияланбаган пикирди билдирүү жана башка финансылык отчеттуулуктун концепциясына ылайык даярдалган ошол эле финансылык отчеттуулук боюнча бир эле терс пикирди билдирүү боюнча корутунду.⁹
- Ишмердүүлүктүн натыйжалары жана акча каражаттарынын агымы боюнча пикирди билдирүүдөн баш тартуу, эгерде колдонулса, жана финансылык абал боюнча модификацияланбаган пикирди билдирүү (АЭС 510ду¹⁰ караңыз). Бул учурда аудитор бүтүндөй финансылык отчеттуулук боюнча пикирин билдирүүдөн баш тартпайт.

Аудитордун пикири модификацияланган учурда аудитордун корутундусунун формасы жана мазмуну

Аудитордун корутундуларынын мисалдары (16-пунктту караңыз)

- A17. Тиркемеде келтирилген 1 жана 2-мисалдар финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолордун болушуна байланыштуу тиешелүүлүгүнө жараша коюлган шарты бар пикирди жана терс пикирди билдирүүнү камтыган аудитордук корутундуну берет.
- A18. Тиркемеде келтирилген 3-мисал аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан, коюлган шарты бар пикирди камтыган аудитордук корутундуну берет. 4-мисал финансылык отчеттуулуктун бир элементи боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинен улам пикирди билдирүүдөн баш тартуу. 5-мисал финансылык отчеттуулуктун бир нече элементтери боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди алуу мүмкүн эместигинен улам пикирди билдирүүдөн баш тартуу келтирилет. Акыркы эки жагдайдын ар биринде, ошол далилдерди ала албагандан улам финансылык отчеттуулукка мүмкүн болуучу таасири олуттуу жана баарын камтыйт. АЭС 570 (кайра каралган)¹¹, анын ичинде отчеттуулук талаптарын камтыган жеке АЭСтин тиркемелери ошондой эле модификацияланган пикирди билдирген аудитордук корутундунун мисалдарын камтыйт.

⁹ Бул жагдай АЭС 700дүн (кайра каралган) А31-пунктунда көрсөтүлгөн.

¹⁰ АЭС 510, “Алгачкы аудитордук тапшырмалар: баштапкы калдыктар”, 10-пункт

¹¹ АЭС 570 (Кайра каралган), “Ишмердүүлүктүн үзгүлтүксүздүгү”

Аудитордун пикири (16-пунктту караңыз)

A19. Бул бөлүмдүн аталышындагы өзгөртүү колдонуучуга аудитордун пикири модификациялангандыгын, ошондой эле модификациянын түрүн ачык көрсөтөт.

Коюлган шарты бар пикир (17-пунктту караңыз)

A20. Аудитор коюлган шарты бар пикирди билдиргенде, “Пикир” бөлүмүндө «жогоруда келтирилген түшүндүрмөлөрдү эске алуу менен» же «эгерде» сыяктуу сөздөр колдонулбашы керек, анткени алар жетиштүү түрдө ачык-айкын же ынандырарлык эмес.

Пикирди билдирүү үчүн негиздер (20, 21, 23, 27 –пункттарды караңыз)

A21. Аудитордун корутундусундагы ырааттуулук колдонуучуларга аны түшүнүүгө жардам берет жана алар келип чыккан адаттан тыш жагдайларды аныктоого жардам берет. Демек, модификацияланган пикирдин түзүлүшү жана модификацияланган пикирдин негизин сыпаттоодо бирдейликке жетишүү мүмкүн болбосо да, аудитордук корутундунун формасына да, мазмунуна карата да ырааттуу болуу максатка ылайыктуу.

A22. Аудитордун корутундусунун “Пикирди билдирүү үчүн негиздер” бөлүмүндө аудитор аныктай турган олуттуу бурмалоолордун финансылык натыйжасына мисал катары киреше салыгы, салык салынганга чейинки киреше, таза киреше жана эгерде запастар ашыкча көрсөтүлсө, өздүк капиталга тийгизген таасирин сандык аныктоо саналат.

A23. “Пикирди билдирүү үчүн негиздер” бөлүмүндө жетишпеген маалыматты ачып көрсөтүү максатка ылайыксыз, эгерде:

- (a) ачып көрсөтүүгө жаткан маалымат жетекчилик тарабынан даярдалбаса, же аудитор башка жол менен ачып көрсөтүүнү ала албаса; же
- (b) аудитордун ой жүгүртүүсү боюнча, аудитордун корутундусуна караганда ачып көрсөтүлө турган маалымат ашыкча көлөмдүү болсо.

A24. «Пикирди билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө сыпатталган конкреттүү жагдайга байланыштуу терс пикир же пикирди билдирүүдөн баш тартуу аудитордун модификацияланган пикирин билдирүүсүн талап кыла турган көрсөтүлгөн башка маселелердин сыпаттамасын кошпой коюну актабайт. Мындай учурларда аудиторго белгилүү болгон башка маселелердин ачып көрсөтүлүшү финансылык отчетту пайдалануучулар үчүн маанилүү болушу мүмкүн.

Аудитор финансылык отчеттуулук боюнча өз пикирин билдирүүдөн баш тартканда, Аудитордун финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча милдеттеринин сүрөттөлүшү (28-пунктту караңыз)

А25. Аудитор финансылык отчеттуулук боюнча пикирин билдирүүдөн баш тартканда, ушул стандарттын Тиркемесинин 4 жана 5-мисалдарында көрсөтүлгөндөй, «Финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги» бөлүмүндө төмөнкү туюндурманы колдонуусу жакшы:

- АЭС 700дүн (кайра каралган) 28(а)-пунктунда талап кылынган жана аудитордун жоопкерчилиги Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык ишкананын финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү экендигин көрсөтүү үчүн түзөтүлгөн туюндурма; жана
- АЭС 700 (кайра каралган) 28с пунктунда талап кылынган көз карандысыздыкка жана башка этикалык жоопкерчиликтерге тиешелүү туюндурма.

Аудитордун финансылык отчеттуулук боюнча пикирин билдирүүдөн баш тартуусуна байланыштуу өзгөчөлүктөр (29–пунктту караңыз)

А26. Аудитордун корутундусунун “Пикирин билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер” бөлүмүндө аудитордун талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албаган себептеринин көрсөткүчү аудитор финансылык отчеттуулук боюнча өз пикирин билдирүүдөн эмне үчүн баш тартканын түшүнүү үчүн колдонуучуларга пайдалуу маалымат берет жана андан ары аларды бул билдирүүлөргө ашыкча ишенүүнү азайтат. Бирок, пикирин билдирүүдөн баш тартууга негиз болгондордон башка негизги аудитордук маселелер боюнча маалыматтын берилиши, жалпысынан финансылык отчеттуулук ошол жагдайларга ылайыктуураак болуп саналган жагдайларга караганда ишенимдүүрөөк экенин көрсөтүп турат, жалпысынан финансылык отчеттуулук боюнча пикир билдирүүдөн баш тартууга карама-каршы келет. Ошондой эле, аудитор финансылык отчеттуулуктагы башка маалыматтардын шайкештигин карай турган АЭС 720га (кайра каралган) ылайык «Башка маалыматтар» бөлүмүн кошуу туура эмес болуп калат. Демек, ушул стандарттын 29-пунктунда аудитор финансылык отчеттуулук боюнча пикирин билдирүүдөн баш тарткан жагдайларда аудитордун отчетуна “Аудиттин негизги маселелери” бөлүмүн же “Башка маалыматтар” бөлүмүн киргизүүгө тыюу салат, эгерде аудитор аудитордун финансылык отчеттуулугу жөнүндө маалыматты билдирбесе, аудиттин негизги маселелери же мыйзамдарда же ченемдик укуктук актыларда каралган башка маалыматтар боюнча корутунду берет.

Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар менен өз ара аракеттенүү (30-пунктту караңыз)

A27. Аудитордун пикирине күтүлгөн модификацияны түзүүгө алып келген жагдайлар жөнүндө жана модификациянын текстин корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга маалымдоо төмөнкүлөргө мүмкүндүк берет:

- (a) аудитор корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактарга күтүлүп жаткан модификация же модификациялар жөнүндө жана мындай модификациянын же модификациялардын себептери (же жагдайлары) жөнүндө кабарлайт;
- (b) аудитор күтүлгөн модификацияны же модификацияларды киргизүүгө негиз болгон маселе же маселелер боюнча корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардан макулдук алса же жетекчилик менен пикир келишпестиктин маңызын негизинен ырастаса; жана
- (c) Корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар, эгерде ылайык болсо, аудиторго күтүлүп жаткан модификацияны же модификацияларды киргизүүгө негиз болгон маселе же маселелер боюнча кошумча маалыматты жана түшүндүрмөлөрдү беришет.

Тиркеме

(A17–A18, A25-пункттарды караныз)

Модификацияланган пикирди камтыган аудитордук корутундунун мисалдары

- 1-мисал: Финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмаланышынан улам коюлган шарты бар пикирди камтыган аудитордук корутунду.
- 2-мисал: Бириктирилген финансылык отчеттун олуттуу бурмаланышынан улам терс корутундуну камтыган аудитордук корутунду.
- 3-мисал: Аудитордун чет өлкөлүк ассоциацияга тиешелүүлүктөн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгына байланыштуу коюлган шарты бар пикирди камтыган корутундусу.
- 4-мисал: Бириктирилген финансылык отчеттун бир элементи боюнча аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан, пикирди билдирүүдөн баш тартууну камтыган аудитордук корутунду.
- 5-мисал: Аудитордун финансылык отчеттуулуктун бир нече элементтери боюнча талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгынан улам, пикирди билдирүүдөн баш тартууну камтыган аудитордук корутунду.

1-мисал. Финансылык отчеттуулуктун олуттуу бурмаланышына байланыштуу коюлган шарты бар пикирди камтыган аудитордук корутунду

Бул аудитордук отчеттун мисалында төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Бул аудит топтук аудит эмес (б.а. АЭС 600¹ колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ишкананын жетекчилиги тарабынан ФОЭСке (жалпы багыттагы концепцияга) ылайык даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары АЭС 210го² ылайык финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчиликтин жоопкерчилигин чагылдырат.
- “Запастар” деген берене бурмаланган. Бурмалоо финансылык отчеттуулук үчүн олуттуу болуп эсептелет, бирок баарын камтыган эмес (б.а. коюлган шарты бар пикир туура келет).
- Аудиттер ошол юрисдикциянын тиешелүү этикалык талаптарына баш ийет.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык, аудитор ишкананын ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу мүмкүнчүлүгүнө олуттуу шек келтириши мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жок деген тыянакка келет.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701 ылайык билдирилет.
- Аудитор бардык башка маалыматтарды аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана бириктирилген финансылык отчеттуулук боюнча коюлган шарты бар пикирди билдирүүгө негиз болгон маселе башка маалыматтарга да таасирин тийгизет.
- Финансылык отчеттуулуктун түзүлүшүнө көзөмөл жүргүзүү үчүн жооптуу адамдар финансылык отчеттуулуктун түзүлүшү үчүн жооптуу адамдар болуп саналбайт.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитинен тышкары, аудитор жергиликтүү мыйзамдарга ылайык отчеттуулук боюнча башка милдеттерге да ээ.

¹ АЭС 600 «Топтун финансылык отчеттуулугунун (анын ичинде компоненттин аудиторунун ишинин) аудитинин өзгөчөлүктөрү»

² АЭС 210, “Аудитордук тапшырмалардын шарттарын макулдашуу”

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК ОТЧЕТУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчүгө]

Финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду³

Коюлган шарты бар пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды кирешелер жөнүндө отчеттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл ичиндеги акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, анын ичинде маанилүү эсеп саясатынын мазмунунан турган ABC ишканасынын («Ишкана») финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча, биздин отчеттун *“Коюлган шарты бар пикир үчүн негиздер”* бөлүмүндө баяндалган маселенин таасиринен тышкары, тиркелген финансылык отчеттуулук финансылык абалды (же финансылык абал жөнүндө) 20X1-жылдын 31-декабрына карата мекеменин финансылык натыйжалуулугу (же финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана ошол күнү аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын агымы (же агымы жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун Эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелер боюнча туура чагылдырат *(же анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет)*.

Коюлган шарты бар пикир үчүн негиздер

Компаниянын запастары финансылык абал жөнүндө отчетто XXX суммада көрсөтүлгөн. Жетекчилик запастарды өздүк нарктын же таза сатууга мүмкүн болгон нарктын эң азы боюнча эсепке алган жок, бирок ФОЭСтен четтөө болгон өздүк наркы боюнча гана эсепке алган. Компаниядагы бухгалтердик эсептин маалыматтары, эгерде жетекчилик запастарды өздүк нарктын же сатууга мүмкүн болгон таза нарктын төмөнү боюнча эсепке ала турган болсо, запастарды таза сатуу наркына чейин XXXга кыскартуу керек экенин көрсөтүп турат. Демек, сатуунун өздүк наркы XXX көбөйөт, ал эми киреше салыгы, таза киреше жана өздүк капитал тиешелүүлүгүнө жараша XXX, XXX жана XXXке азаят.

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Бул стандарттар боюнча биздин милдеттерибиз андан ары отчетубуздун *«Финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги»* бөлүмүндө сыпатталат. Биз [юрисдикциянын аталышы] финансылык отчеттуулуктун аудитине карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканадан көз каранды эмеспиз жана ошол талаптарга ылайык башка

³ Эгерде “Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет” экинчи кошумча аталышы колдонулбаган жагдайларда “Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду” кошумча аталышы талап кылынбайт.

этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин коюлган шарты бар пикирибизди билдирүүбүзгө негиз болушу үчүн талаптагыдай жетиштүү жана ылайыктуу деп эсептейбиз.

Башка маалымат [же ылайыктуу башка аталыш, мисалы, “Финансылык отчеттуулуктан жана ал боюнча аудитордун корутундусунан башка маалыматтар”]

[АЭС 720 (кайра каралган) боюнча отчеттуулуктун талаптарына ылайык отчеттуулук – АЭС 720нын (кайра каралган) 2-тиркемесинин 6-мисалын караңыз. 6-мисалдагы “Башка маалыматтар” бөлүмүнүн акыркы абзацы башка маалыматтарга да таасирин тийгизген коюлган шарты бар пикирди жаратуучу конкреттүү маселелерди баяндоо үчүн кайра каралган.]

Аудиттин негизги маселелери

Аудиттин негизги маселелери, биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча, учурдагы мезгил үчүн финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн абдан маанилүү болгон маселелер. Бул маселелер биздин бүтүндөй финансылык отчеттуулуктун аудитинин контекстинде жана алар боюнча пикирибизди калыптандырууда каралып, биз бул маселелер боюнча өзүнчө пикир билдирбейбиз. *Коюлган шарты бар пикир билдирүүгө негиздер* бөлүмүндө баяндалган маселелерден тышкары, биз төмөнкү маселелерди өз отчетубузда ачыла турган аудиттин негизги маселелери катары аныктадык.

[АЭС 701 ылайык ар бир негизги аудит маселесинин сыпаттамасы.]

Финансылык отчеттуулук үчүн жетекчиликтин жана корпоративдик башкарууга жооп берүүчү жактардын жоопкерчилиги⁴

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 1-мисалды караңыз]

Финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 1-мисалды караңыз.]

---

⁴ Аудитордук корутундулардын бул мисалдарынын текстинде «жетекчилик» жана «корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактар» терминдерин конкреттүү юрисдикциянын укуктук жөнгө салуусуна ылайык башка терминдер менен алмаштыруу талап кылынышы мүмкүн.

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси – [аты-жөнү].

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же болсо экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дареге]

[Күнү]

2-мисал. Бириктирилген финансылык отчеттуулукта олуттуу бурмалоолорго байланыштуу терс пикир камтыган аудитордук корутунду
Бул аудитордук отчеттун мисалында төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- **Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган бириктирилген финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Бул аудит ишкананы жана анын туунду ишканаларын камтыган топтук аудит (мисалы, АЭС 600 колдонулат).**
- **Бириктирилген финансылык отчеттуулук компаниянын жетекчилиги тарабынан ФОЭСке (жалпы багыттагы концепцияга) ылайык даярдалган.**
- **Аудитордук тапшырманын шарттары АЭС 210го ылайык бириктирилген финансылык отчеттуу даярдоо үчүн жетекчиликтин жоопкерчилигин чагылдырат.**
- **Бириктирилген финансылык отчеттуулук туунду ишкананын консолидациядан чыгарылышынан улам олуттуу бурмалоолорду камтыйт. Бул олуттуу бурмалоо бириктирилген финансылык отчет үчүн баарын камтыган деп эсептелет. Бириктирилген финансылык отчетко бурмалоонун таасири аныкталган эмес, анткени муну жасоо мүмкүн эмес (б.а. терс пикир туура келет).**
- **Аудиттер ошол юрисдикциянын тиешелүү этикалык талаптарына баш ийет.**
- **Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570 (кайра каралган) ылайык ишкананын ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу мүмкүнчүлүгүнө олуттуу шек келтириши мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жок деген тыянакка келет.**
- **АЭС 701 колдонулат, бирок аудитор «Терс пикир үчүн негиздер» бөлүмүндөгү маселеден башка негизги аудитордук маселелер жок экенин аныктады.**
- **Аудитор бардык башка маалыматтарды аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана бириктирилген финансылык отчеттуулукка карата терс пикирге алып келген маселе башка маалыматтарга да таасирин тийгизет.**
- **Бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүүгө көзөмөл жүргүзүү үчүн жооптуу адамдар бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүү үчүн жооптуу адамдар эмес.**
- **Финансылык отчеттуулуктун аудитинен тышкары, аудитор жергиликтүү мыйзамдарда талап кылынган башка отчеттук милдеттерге да ээ.**

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчүгө]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду⁵

Терс пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчеттон, жыйынды кирешелер жөнүндө бириктирилген отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл ичиндеги акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, анын ичинде маанилүү эсеп саясатынын мазмунун камтыган бириктирилген отчеттон турган ABC ишканасынын жана анын туунду ишканаларынын (Топтун) бириктирилген финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүздүк.

Биздин пикирибиз боюнча, “*Терс пикир үчүн негиздер*” бөлүмүндө чагылдырылган, тиркелген бириктирилген финансылык отчет 20X1-жылдын 31-декабрына карата Топтун бириктирилген финансылык абалын (же бириктирилген финансылык абалы жөнүндө) жана Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык ошол күндө аяктаган жыл үчүн анын бириктирилген финансылык натыйжалуулугун (же бириктирилген финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана бириктирилген акча агымын (же бириктирилген акча агымы жөнүндө) туура чагылдырбайт (же *анык жана ишенимдүү түшүнүктү бербейт*).

Терс пикир үчүн негиздер

X эскертмеде түшүндүрүлгөндөй, Топ 20X1-жылы сатып алган XYZ туунду ишканасынын финансылык отчеттуулугун консолидациялаган эмес, анткени ал туунду ишкананын айрым олуттуу активдеринин жана милдеттенмелеринин сатып алуу күнүнө карата адилет наркын аныктай алган эмес. Демек, бул инвестиция өздүк наркы боюнча эсепке алынат. ФОЭСке ылайык, ишкана бул туунду ишкананы бириктириши жана сатып алууну алдын ала бааланган суммалардын негизинде эсепке алышы керек болчу. Эгерде XYZ ишканасы бириктирилсе, бириктирилген финансылык отчеттуулуктун көптөгөн элементтерине олуттуу таасир этмек. XYZ ишканасын бириктирүүгө кошпогондон улам бириктирилген финансылык отчеттуулукка таасири аныкталган эмес.

Биз аудитти АЭСке ылайык жүргүздүк. Бул стандарттар боюнча биздин милдеттерибиз андан ары отчетубуздун «*Бириктирилген финансылык*

⁵ Эгерде “Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет” экинчи кошумча аталышы колдонулбаган жагдайларда “Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду” кошумча аталышы талап кылынбайт.

отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги» бөлүмүндө сыпатталат. Биз [юрисдикциянын аталышы] боюнча бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Топтон көз каранды эмеспиз жана ошол талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин терс пикир билдирүүбүзгө негиз болушу үчүн талаптагыдай жетиштүү жана ылайыктуу деп эсептейбиз.

Башка маалымат [же ылайыктуу башка аталыш, мисалы, “Финансылык отчеттуулуктан жана ал боюнча аудитордун корутундусунан башка маалыматтар”]

[АЭС 720 (кайра каралган) боюнча отчеттуулуктун талаптарына ылайык корутунду түзүү – АЭС 720дүн (кайра каралган) 2-тиркемесиндеги 7-мисалды караңыз. 7-мисалдагы “Башка маалыматтар” бөлүмүнүн акыркы абзацы башка маалыматтарга да таасирин тийгизген терс пикирлерди пайда кылган конкреттүү маселелерди сүрөттөп берүү үчүн кайра каралып чыккан.]

Аудиттин негизги маселелери

Биз корутундубузда «Терс пикирди билдирүү үчүн негиздер» бөлүмүндө баяндалган маселелерден башка аудиттин башка негизги маселелери жок экенин аныктадык.

Бириктирилген финансылык отчеттуулук үчүн жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын жоопкерчилиги⁶

[Же белгилүү бир юрисдикциянын укуктук жөнгө салууларына ылайык башка шарттар. [АЭС 700 (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 2-мисалды караңыз]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 2-мисалды караңыз.]

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык отчеттуулук – АЭС 700 (кайра каралган) 2-мисалды караңыз]

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси – [аты-жөнү].

---

⁶ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстинде башка ылайыктуу термин

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин]

[Күнү]

3-мисал: Аудитордун чет өлкөлүк ассоциацияга тиешелүүлүктөн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыгына байланыштуу коюлган шарты бар пикирди камтыган корутундусу.

Бул аудитордук отчеттун мисалында төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкананын ишенимдүү берүү концепциясына ылайык даярдалган бириктирилген финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Бул аудит ишкананы жана анын туунду ишканаларын камтыган топтук аудит (б.а. АЭС 600 колдонулат).
- Бириктирилген финансылык отчеттуулук компаниянын жетекчилиги тарабынан ФОЭСке (жалпы багыттагы концепцияга) ылайык даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары АЭС 210го ылайык бириктирилген финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчиликтин жоопкерчилигин чагылдырат.
- Аудитор чет өлкөлүк ассоциацияланган ишканага салынган инвестицияга тиешелүү талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жок. Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албастыктын потенциалдуу таасири бириктирилген финансылык отчеттуулук үчүн олуттуу болуп көрүнөт, бирок бардыгын камтыбайт (б.а. коюлган шарты бар пикир билдирүү туура келет).
- Аудитке юрисдикциянын тиешелүү этикалык талаптары колдонулат.
- Алынган аудитордук далилдердин негизинде аудитор АЭС 570ке (кайра каралган) ылайык, аудитор ишкананын ишмердүүлүгүн үзгүлтүксүз улантуу мүмкүнчүлүгүнө олуттуу күмөн жаратышы мүмкүн болгон окуяларга же шарттарга байланыштуу олуттуу айкын эместик жок деген тыянакка келет.
- Аудиттин негизги маселелери жөнүндө маалымат АЭС 701ге ылайык билдирилет.
- Аудитор бардык башка маалыматтарды аудитордук корутундунун күнүнө чейин алган жана бириктирилген финансылык отчеттуулук коюлган шарты бар пикир билдирүүгө негиз болгон маселе башка маалыматтарга да таасирин тийгизет.
- Бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүүгө көзөмөл жүргүзүү үчүн жооптуу адамдар бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүү үчүн жооптуу адамдар эмес.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитинен тышкары, аудитор жергиликтүү мыйзамдарда талап кылынган башка отчеттук милдеттерге да ээ.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчүгө]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду⁷

Коюлган шарты бар пикир

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчеттон, жыйынды кирешелер жөнүндө бириктирилген отчеттон, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл ичиндеги акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө бириктирилген отчеттон, анын ичинде маанилүү эсеп саясатынын мазмунун камтыган бириктирилген финансылык отчеттон турган ABC ишканасынын жана анын туунду ишканаларынын (Топтун) бириктирилген финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүздүк.

Биздин оюбузча, биздин корутундубуздун «*Коюлган шарты бар пикир үчүн негиздер*» бөлүмүндө баяндалган маселенин таасиринен тышкары, тиркелген бириктирилген финансылык отчеттуулук Топтун 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абалын (же финансылык абалы жөнүндө) жана анын бириктирилген финансылык натыйжалуулугун (же бириктирилген финансылык натыйжалуулугу жөнүндө) жана ошол күнгө карата аяктаган жыл үчүн бириктирилген акча каражаттарынын агымын (же бириктирилген акча каражаттарынын агымы жөнүндө) Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарттарына (ФОЭС) ылайык бардык олуттуу мамилелерде туура чагылдырат (же анык жана ишенимдүү түшүнүктү берет).

Коюлган шарты бар пикир үчүн негиздер

Жыл ичинде сатып алынган жана үлүштүк катышуу методу менен эсепке алынган XYZ чет өлкөлүк ассоциациясына Топтун инвестициясы 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчетто XXX боюнча чагылдырылат, ал эми ABCтин XYZ таза кирешесинин XXX үлүшү ABCтин көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жылдагы кирешесине кошулат. Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата ABC ишканасынын XYZге инвестициясынын баланстык наркына жана XYZ компаниясынын жыл ичиндеги таза кирешесиндеги ABC үлүшүнө тиешелүү аудитордук далилдерди ала алган жокпуз, анткени бизге финансылык маалыматка жетүү жана XYZ жетекчилиги жана аудиторлору менен түз өз ара аракеттенүү мүмкүнчүлүгү берилген эмес. Демек, биз бул суммаларга оңдоолор талап кылынабы-жокпу аныктай алган жокпуз.

⁷ Эгерде “Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет” экинчи кошумча аталышы колдонулбаган жагдайларда “Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду” кошумча аталышы талап кылынбайт.

Биз аудитти Аудиттин эл аралык стандарттарына (АЭС) ылайык жүргүздүк. Бул стандарттар боюнча биздин жоопкерчилигибиз андан ары отчетубуздун «*Финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги*» бөлүмүндө сыпатталат. Биз [юрисдикциянын аталышы] бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитине карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Топтон көз каранды эмеспиз жана ошол талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык. Биз алган аудитордук далилдер биздин коюлган шарты бар пикирибизди билдирүүбүзгө негиз болушу үчүн талаптагыдай жетиштүү жана ылайыктуу деп эсептейбиз.

Башка маалымат [же ылайыктуу башка аталыш, мисалы, “Финансылык отчеттуулуктан жана ал боюнча аудитордун корутундусунан башка маалыматтар”]

[АЭС 720 (кайра каралган) боюнча отчеттуулуктун талаптарына ылайык корутунду түзүү – АЭС 720дүн (кайра каралган) 2-тиркемесинин 6-мисалын караңыз. 6-мисалдагы “Башка маалыматтар” бөлүмүнүн акыркы абзацы башка маалыматтарга да таасир этүүчү коюлган шарты бар пикир билдирүүгө негиз болгон конкреттүү маселелерди баяндоо үчүн кайра каралган.]

Аудиттин негизги маселелери

Аудиттин негизги маселелери, биздин кесипкөй ой жүгүртүүбүз боюнча, учурдагы мезгилдеги финансылык отчеттуулуктун аудити үчүн абдан маанилүү болгон маселелер. Бул маселелер бүтүндөй бириктирилген финансылык отчетко биздин аудиттин контекстинде жана алар боюнча пикирибизди калыптандырууда каралган жана биз бул маселелер боюнча өзүнчө пикир билдирбейбиз. *Коюлган шарты бар пикир билдирүү үчүн негиздер* бөлүмүндө баяндалган маселелерден тышкары, биз төмөнкү маселелерди өз отчетубузда ачып көрсөтүлө турган аудиттин негизги маселелери катары аныктадык.

[Аудиттин ар бир негизги маселесинин АЭС 701ге ылайык сыпаттамасы.]

Бириктирилген финансылык отчет үчүн жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын жоопкерчилиги⁸

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700 (кайра каралган) 2-мисалын караңыз.]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700 (кайра каралган) 2-мисалын караңыз]

⁸ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстинде башка ылайыктуу термин

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дүн (кайра каралган) 2-мисалын караңыз.]

Анын натыйжалары боюнча көз карандысыз аудитордун ушул аудитордук корутундусу чыгарылган аудит боюнча тапшырманын жетекчиси – [аты-жөнү].

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дареге]

[Күнү]

4-мисал: Бириктирилген финансылык отчеттун бир элементи боюнча аудитор талаптагыдай жетиштүү, тиешелүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан, пикир билдирүүдөн баш тартууну камтыган аудитордун корутундусу

Бул аудитордук отчеттун мисалында төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын ишенимдүү берүү концепциясын пайдалануу менен даярдалган бириктирилген финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлгөн. Бул аудит ишкананы жана анын туунду ишканаларын камтыган топтук аудит (б.а. АЭС 600 колдонулат)
- Бириктирилген финансылык отчеттуулук компаниянын жетекчилиги тарабынан ФӨЭСке (жалпы багыттагы концепцияга) ылайык даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары АЭС 210го ылайык бириктирилген финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчиликтин жоопкерчилигин чагылдырат.
- Аудитор бириктирилген финансылык отчеттуулуктун бир элементине тиешелүү талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жок. Башкача айтканда, аудитор ошондой эле ишкананын таза активдеринин 90%дан ашыгын түзгөн биргелешкен ишканага инвестициялоо үчүн финансылык маалыматка карата аудитордук далилдерди ала алган эмес. Талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албастыктын потенциалдуу таасири олуттуу жана бириктирилген финансылык отчеттуулукта баарын камтыйт (б.а., пикирден баш тартуу ылайыктуу).
- Аудитке юрисдикциянын тиешелүү этикалык талаптары колдонулат.
- Бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүүгө көзөмөл жүргүзүү үчүн жооптуу адамдар бириктирилген финансылык отчеттуулукту түзүү үчүн жооптуу эмес.
- Милдеттердин бир кыйла чектелүү сүрөттөлүшү Аудитордун жоопкерчилиги бөлүмүндө берилиши керек.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитинен тышкары, аудитор жергиликтүү мыйзамдарда талап кылынган башка отчеттук милдеттерге да ээ.

КӨЗ КАРАНДЫСЫЗ АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчүгө]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду⁹

Пикирди билдирүүдөн баш тартуу

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө бириктирилген отчеттон, жыйынды кирешелер жөнүндө бириктирилген отчеттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана көрсөтүлгөн күнгө карата аяктаган жыл ичиндеги акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, анын ичинде маанилүү эсеп саясатынын мазмунун камтыган бириктирилген отчеттон турган ABC ишканасынын жана анын туунду ишканаларынын (Топтун) бириктирилген финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү үчүн тартылганбыз.

Биз Топтун бириктирилген финансылык отчеттуулугуна карата пикирибизди билдирбейбиз.. Биздин корутундунун «*Пикирден баш тартуу үчүн негиздер*» бөлүмүндө айтылган маселенин маанилүүлүгүнө байланыштуу, биз ушул бириктирилген финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирине негиз боло турган талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жокпуз.

Пикирди билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер

Топтун XYZ биргелешкен ишканасына инвестициясы Топтун финансылык абалы жөнүндө бириктирилген отчетунда xxx боюнча чагылдырылат, бул 20X1-жылдын 31-декабрына карата Топтун таза активдеринин 90%дан ашыгын түзөт. Бизге XYZтин жетекчилигине жана аудиторлоруна, анын ичинде XYZ аудиторлорунун аудит документтерине кирүү мүмкүнчүлүгү берилген эмес. Натыйжада, биз Топтун биргелешип көзөмөлгө алган XYZтин активдериндеги пропорционалдуу үлүшүн, ал биргелешип жоопкерчиликтүү болгон XYZ милдеттенмелериндеги пропорционалдуу үлүшүн, XYZ компаниясынын жыл үчүн кирешелери жана чыгашалары, ошондой эле өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө бириктирилген отчеттон жана акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө бириктирилген отчеттон элементтеринде анын пропорционалдуу үлүшүн тууралоо зарылдыгы бар же жок экендигин аныктай алган жокпуз.

⁹ Эгерде “Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет” деген экинчи кошумча аталышы колдонулбаган жагдайларда “Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду” кошумча аталышы талап кылынбайт.

Бириктирилген финансылык отчеттуулук үчүн жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын жоопкерчилиги¹⁰

[АЭС 700 (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дүн (кайра каралган) 2-мисалын караңыз.]

Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги

Биздин милдетибиз Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык Топтун бириктирилген финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү жана аудитордук корутунду чыгаруу болуп саналат. Бирок, биздин корутундунун «*Пикирди билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер*» бөлүмүндө аныкталган маселенин маанилүүлүгүнөн улам, биз бул бириктирилген финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирин негиздөө үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жокпуз.

Биз *[юрисдикциянын аталышы]* финансылык отчеттуулуктун аудитине карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык Топко көз каранды эмеспиз жана ошол талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык.

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дүн (кайра каралган) 2-мисалын караңыз]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына ылайык аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегу]

[Күнү]

---

¹⁰ Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстинде башка ылайыктуу термин

5-мисал: Финансылык отчеттуулуктун бир нече элементтери боюнча аудитор талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала албагандыктан, пикир билдирүүдөн баш тартууну камтыган аудитордун корутундусу

Бул аудитордук корутундунун мисалында төмөнкүдөй жагдайлар болжолдонот:

- Баалуу кагаздары уюштурулган соодага киргизилген ишкана болуп саналбаган ишкананын ишенимдүү берүү концепциясын пайдалануу менен даярдалган финансылык отчеттуулугунун толук топтомуна аудит жүргүзүлдү. Бул аудит топтук аудит эмес (б.а. АЭС 600 колдонулбайт).
- Финансылык отчеттуулук ишкананын жетекчилиги тарабынан ФОЭСке (жалпы багыттагы концепцияга) ылайык даярдалган.
- Аудитордук тапшырманын шарттары АЭС 210го ылайык финансылык отчеттуулукту даярдоо үчүн жетекчиликтин жоопкерчилигин чагылдырат.
- Аудитор финансылык отчеттуулуктун бир нече элементтери боюнча жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган эмес, башкача айтканда аудитор ошондой эле ишкананын запастары жана дебитордук карыздары боюнча аудитордук далилдерди да ала алган эмес. Жетиштүү тийиштүү аудитордук далилдерди ала албагандын потенциалдуу таасири финансылык отчеттуулук үчүн олуттуу да, баарын камтыган да болуп саналат.
- Аудитке юрисдикциянын тиешелүү этикалык талаптары колдонулат.
- Финансылык отчеттуулукка көзөмөл жүргүзгөн адамдар финансылык отчеттуулукту даярдоого жооптуу эмес.
- Милдеттердин бир кыйла чектелүү сүрөттөлүшү Аудитордун жоопкерчилиги бөлүмүндө берилиши керек.
- Финансылык отчеттуулуктун аудитинен тышкары, аудитор жергиликтүү мыйзамдар тарабынан талап кылынган отчеттуулук боюнча башка милдеттерге да ээ.

КӨЗ КАРАНДЫ ЭМЕС АУДИТОРДУН АУДИТОРДУК КОРУТУНДУСУ

ABC ишканасынын акционерлерине [же башка тиешелүү даректелүүчүгө]

Финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду¹¹

Пикир билдирүүдөн баш тартуу

Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчеттон, жыйынды киреше жөнүндө отчеттон, капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчеттон жана көрсөтүлгөн датага аяктаган жыл үчүн акча каражаттарынын кыймылы жөнүндө отчеттон, жана финансылык отчетко эскертүүлөрдөн, анын ичинде маанилүү эсеп саясатынын кыскача мазмунунан турган ABC (Ишкана) уюмунун финансылык отчетуна аудит жүргүзүү үчүн тартылганбыз.

Биз уюмдун финансылык отчетуна карата өз пикирибизди билдирбейбиз. Биздин отчеттун «*Пикир билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер*» бөлүмүндө аныкталган маселелердин маанилүүлүгүнөн улам, биз бул финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирин негиздөө үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жокпуз.

Пикир билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер

Биз 20X1-жылдын 31-декабрынан кийин гана ишкананын аудиторлору болуп дайындалганбыз, ошондуктан жылдын башында жана аягында инвентаризацияны жүргүзүүгө байкоо жүргүзгөн жокпуз. Биз альтернативдик жол-жоболорду колдонуу менен 20X0-жылдын 31-декабрына жана 20X1-жылдын 31-декабрына карата болгон запастардын суммасын аныктай алган жокпуз, алар тиешелүүлүгүнө жараша XXX жана XXX суммасында финансылык абал жөнүндө отчетто берилген. Мындан тышкары, 20X1-жылдын сентябрында дебитордук карыздарды эсепке алуунун жаңы компьютерлештирилген системасын ишке киргизүү дебитордук карыздар боюнча көптөгөн катачылыктарга алып келген. Биздин аудитордук корутунду чыгарылган күнү жетекчилик системадагы кемчиликтерди оңдоо жана каталарды оңдоо боюнча ишти улантты. Биз 20X1-жылдын 31-декабрына карата финансылык абал жөнүндө отчетто жалпы XXX суммадагы дебитордук карызды альтернативдүү жол-жоболорду колдонуу менен тастыктай же текшере алган жокпуз. Ушул жагдайлардын натыйжасында биз запастардын жана дебитордук карыздардын отчеттук же эсепке алынбаган суммаларына, ошондой эле жыйынды киреше жөнүндө отчеттун элементтерине, өздүк капиталдагы өзгөрүүлөр жөнүндө отчетко жана акча каражаттарынын

---

¹¹ Эгерде “Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет” деген экинчи кошумча аталышы колдонулбаган жагдайларда “Финансылык отчеттуулуктун аудитинин жыйынтыгы боюнча корутунду” кошумча аталышы талап кылынбайт.

кыймылы жөнүндө отчетко оңдоолорду киргизүү зарылдыгы барбы же жокпу, аныктай албадык.

Финансылык отчеттуулук үчүн жетекчиликтин жана корпоративдик башкаруу үчүн жооп берүүчү жактардын жоопкерчилиги¹²

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дүн (кайра каралган) 2-мисалын караңыз.]

Финансылык отчеттуулуктун аудити боюнча аудитордун жоопкерчилиги

Биздин милдетибиз Аудиттин эл аралык стандарттарына ылайык ишкананын финансылык отчеттуулугуна аудит жүргүзүү жана аудитордук корутунду чыгаруу болуп саналат. Бирок, биздин корутундунун «*Пикирди билдирүүдөн баш тартуу үчүн негиздер*» бөлүмүндө аныкталган маселелердин маанилүүлүгүнөн улам, биз бул финансылык отчеттуулук боюнча аудитордун пикирин негиздөө үчүн талаптагыдай жетиштүү аудитордук далилдерди ала алган жокпуз.

Биз *[юрисдикциянын аталышы]* боюнча финансылык отчеттуулуктун аудитине карата колдонулуучу этикалык талаптарга ылайык ишканадан көз каранды эмеспиз жана ошол талаптарга ылайык башка этикалык милдеттерибизди аткардык.

Башка мыйзамдык жана ченемдик талаптарга ылайык отчет

[АЭС 700гө (кайра каралган) ылайык корутунду түзүү – АЭС 700дүн (кайра каралган) 2-мисалын караңыз]

[Конкреттүү юрисдикциянын талаптарына жараша аудитордук уюмдун атынан, аудитордун атынан же экөөнүн тең атынан кол коюу]

[Аудитордун дарегин]

[Күнү]

¹² Же конкреттүү юрисдикциядагы мыйзамдык базанын контекстинде башка ылайыктуу термин